

Redaguoja MIKAS SILEIKIS

66-oji čikagiškių paroda neįspūdinga

Dalyvauja Skupas, Marks; Virkau laimėjo premiją

Balandžio 19 d. Chicagos Meno institute buvo atidaryta 66-oji Chicagos ir apylinkės tapybos ir skulptūros paroda. Atidarymas buvo be didesnio susidomėjimo, beveik nepastebėtas. Praeity buvo lokaliųjų parodų įdomesni ir atidaryman atvykdavo tūkstančiai žmonių. Chicago turi nemažą kultūrinių institucijų, įskaitant ir didelio masto Meno institutą su mokykla, vis dėlto nesudaro meno centro, koks yra New Yorke. Nei avangardas (formalistinis centras), nei realistių mažuma neparodė didesnio ryžto; ir vieni ir antrieji pusėje kartojamos manieristinės tendencijos, išskyrus tikta keletą abstrakčių darbų. Galimas dalykas, kad ir juri komisija, individualiai pasirinkdama eksponatus, iš 1,135 darbų terado tikta 99. Pasigendama keleto didelio vardo dailininkų. Yra žinių, kad buvo boikotuojamas parodos organizavimas.

Nėra abejonės, avangardas sudaro didžiulį, palyginus su "mažu lašeliu jūroje" realistių, kurių darbai nėra blogi. Jų skaičiuje A. Skupo-Cooper autoportretas liūdnei žūri į publiką. Skupas, baigęs Chicagos Meno institutą ir laimėjęs stipendiją, studijavo Ispanijoje, ypač domėjosi Goya ir El Greco. Abstrakčioji dailė ir skulptūra nerodo naujų aspektų: į akis krinta nuovargis ir išsisėmimas. Veiksmo tapyba, surrealistai, "pop art" įneša daugiau gyvumo, bet be didesnio atgarsio žiūrovui, pvz. Raymond Siemanowskio \$2,000 ir aukso medaliu premijuotas darbas "Inside the Red Barn", eskizinis neišbaigtas tapinys. Geriau "neišbaigtas", kaip būtų "pribaigtas". Kapitalinė premija duota už tai, kas vyksta daržinėje, atrodo, ne visai pelnytai. Tačiau spalvinga, dekoratyvinė kompozicija pateisina motyvuojant, kad Siemanowski abstrakciją jungia su surrealizmo idėja ir "pop art" (populiarus menas), tarytum kaip italų futurizmas buvo skirtas pramonės amžiui atžymėti.

Stanley D. Edwards surrealistinis tapinys "Aš manau, kad jie man negiedos", — pavaizduojamas vaikas ir du sakalai, mistinis, bet žiūrovui gali daryti estetinio įspūdžio. Tom Strobel taip pat surrealistinis darbas "Mieganti moteris", primena Salvador Dalio stilių, tačiau gilus koloritas sudaro mirazo junginį,

skirtingą nuo aukščiau minėto griežtų kontrastų kūrinio. Būdingas abstraktus George Waite darbas, kuris laimėjo \$1,000 premiją. Kapitalinę premiją Harry Bouras laimėjo \$1,500 už skulptūrą "Core", — geležies ir medžio konstrukcija klasikinės kolonos ornamentais abstrakčiame stiliuje. Dar viena tūkstantinė premija teko Richard Lines už "Potvinį", — abstrakti, su organiniu elementu — tapyba.

Angliška spauda apie Virkau

Du mūsų lietuviai Vytautas O. Virkau ir Janina Monkutė-Marks, trumpu laiku spėjusi plačiau meno gyvenime pasireikšti, kuri šiuo metu dalyvauja kitoje parodoje Hyde Park Art Center (5236 S. Blackstone), turi puikų kūrinį "Sėklus vanduo". Šis josios darbas originaliai suplanuotas, lyg mozaikomis išklotas dugnas vandeny. Žalsvai gelsvas koloritas, ritmiškai pulsuoją įvairių proporcijų dekoratyviniai deriniai. Keistas sutapimas, kad ir V. O. Virkau premijuotas darbas pavadinamas "Vandens peizažas", už kurį juri komisija vienbalsiai paskyrė Clarke Memorial \$300 premiją, žalias koloritas, kaip dominuojantis elementas. Šie akivaizdiniai faktai verčia manyti, kad Janina Marks arba studijavo pas Virkau, arba yra jo įtakoje. Kaip ten bebūtų, abu labu geri. Apie Vytautą O. Virkau, kurio dabar paroda su Audrone Skuodaite vyksta Čiurlionio Galerijoje Jaunimo Centre, angliškoje spaudoje Chicago Tribune Herbert Pannier sako:

"But on the other hand, it is good to see the vigor and intent of works by Vytautas O. Virkau, whose lush greenery is a reminder that he remains one of our best painters".

Virkau pasikeitęs: iš geometrinių, "mechaniškų" ekspresionistinio abstrakto formų, eina prie geomorfozinių, nereguliarių, pusiau realistiščių formų. Jo vandens peizažų cikluose (kurių gana gausu) randamos tradicinės formos, nauja tvarka perkuriamos, kitaip estetiškai perteikiamos, tarytum architekto namas moderniu stiliumi pastatytas. Dail. Virkau iš pagrindų jaučia formą, josios struktūrą, kiekvienas kompozicijos kampelis apsvaistytas, todėl žiūrovui tenka ilgiau sustoti, kad būtų galima įvertinti kū-

Dail. Anastazija Tamošaitienė

Gobelenas

rinį. Virkau ir Zapkus, Meno instituto auklėtiniai, abu turi magistro laipsnius, šiuo metu stipriai reikiiasi, savistoviai, — nepasiduoda jokioms konformistinėms sistemoms.

Latvis Uldis Kruminš laimėjo \$500 už aliejinį abstraktų darbą, kurį lietuviai jau bus matę Australų parodoje Čiurlionio Galerijoje. Ukrainietis Konstantin Milonadis, kurio vielių skulptūrą lietuviai taip pat matė Č. G., laimėjo \$500 premiją. Sheldon Berke veiksmo tapyba, puikus šiltas dekoratyvus koloritas, primena Hans Hoffmann stilių. Ruth L. Grotten "Skersai įlanką", labai puikus al. tapybos darbas. Doris Rudoff geras tekstas ir koloritas, tikta stipri Rouault analogija (įtaka). Dar keletas mažesnių premijų buvo paskirta kitiems už didesnius ar mažesnius pasidomėjimus.

Bendrai paėmus, ši didelė apimties paroda, nedaro didelio įspūdžio, palyginti su buvusia 66-oja visos Amerikos reprezentacine paroda, kuri savotišku kontroversišku persitengė. Gera, kad mūsų lietuviukai gražiai pasirodė.

Skulptūros nėra daug šioje parodoje, ypač realistinės. Paroda baigiasi birželio 2 d. Įėjimas laisvas ir nemokamas.

VYKSTA PARODOS

— Dail. Jadvygos Paukštienės individuali kūrinių paroda įvyks gegužės 25 d. Čiurlionio Galerijoje, Jaunimo Centre.

— Dail. Audronės Skuodaite ir Vytauto O. Virkau paroda Čiurlionio Galerijoje rytoj baigiasi. Rengėjai Santara — Švieša.

— Dail. J. Bagdono paroda Detroito Tarptautiniame Institute, 111 E. Kirby St. rytoj baigiasi.

Gres Gallery, Inc. 49 E. Oak St. balandžio 12 d. iki geg. 9 d. vyksta dailininkų paroda: Miyoko Ito (al. tapyba), Isabel Pons (grafika) ir Frederick Sommer (foto nuotraukos).

Dail. Tamošaitienės paroda Montrealyje

Dail. Anastazijos tapybos ir kilimų paroda Societe Artistique, Universite de Montreal, Centre Social, 2222 Av. Maplewood, buvo atidaryta balandžio 19 d. Išleista didelio formato iliustruotas parodos katalogas su M. Jonynienės įvadu, kur be kita ko sakoma:

"Žemė ir tas begaliniai glaudus ryšys su ja, yra nesibaigiantis dailininkės kūrybos šaltinis. Sunku būtų užginčyti A. Tamošaitienės lyriškumą, jos jautrumą gamtai, žemės traukai".

Teisingai p. M. Jonynienė pastebėjo. Dail. A. Tamošaitienės žemės lyriškumą ir mes pastebėjome josios parodos metu Chicagoje. Kiek Mark Tobey yra religingas savo kosminės kūrybos simbolikoje, kaip Jackson Pollock komponuoja simbolines biomorfazines (neregulias) formas monumentalumo sistemose, taip ir dail. Tamošaitienė savo sugestyvines formose stipriai jaučia organiškas formas, priešingai aukščiau minėtiems autoriams. Nors giminingos formos, tačiau labai skirtingos. Visi trys siekia to paties tikslo skirtingais keliais ir priemonėmis. Tamošaitienė ištikima gamtai, tačiau josios "gamta" suvokiama per intelekto prizmę, per estetinę pagavą, spontaniškai.

Išstatyta 59 kūrinių 5 kilimais. Dail. Tamošaitienė audžia lietuviško stiliaus kilimus, gobelenus ir tapinius drabužius.

Paroda baigsis geg. 3 d.

NIEKO ŽEMĖ ABŪVA

Motina: "Žemė — abūva, krikdamas nuo kopelių".

Sūnus: "Ar aš turėčiau išleisti visus blogus žodius, keiksmus?"

Motina: "Išleisk abai".

Sūnus: "Ar aš turėčiau nieko nebesakėti".

8 — "MENO ŽINIOS" 8, ILL. — SATURDAY, APRIL 27, 1963

Naujienu Antroji Dalis

NR. 662

CHICAGOS LIETUVIŲ LITERATŪROS DRAUGIJOS LEIDINYS

XIX METAI

SUDUVA IR JOTVINGIAI

Švedų ir lenkų archeologų komisijos tyrinėjimai

Chicago lenkų laikraštis Dziennik Chicagoski savo vėlykiniame numeryje turi, matyti, iš Lenkijos šaltinių perspausdintą visiškai objektyvų straipsnį "Pasijoniją Krzyżowka". Polsko-Szwedzkie Badania Nad Zaginionym Ludem Jacwingow (Intriguojantis galvosukis. Lenkų-švedų dingusios jotvingių tautos tyrinėjimai):

Lietuviai, jotvingiai, prūsai, latviai

Jotvingiai iš visų Pabaltijo tautų, tikrų tikriausiai, yra kuo mažiausiai žinoma tauta. Istorija su jais pasielgė dar žiauriau negu su prūsais; jie nors savo vardą perleido tiems, kurie juos sumušė. Tuo tarpu jotvingiai, po paskutinio pralaimėjimo nelygioje kovoje su kryžiuočių ordinu, įvykusio 1283 metais, beveik visiškai išnyko. Nepaliko net tiek savo kalbos pėdsakų, kiek išliko prūsų, net ilgus metus buvo abejojama, kad tokios genties bendrai kada būta.

Kai kurie atrastųjų kapų stebina juose randamų pomirtinių dovanų turtingumu. Kai kurie kapai tiek labai išsiskiria iš kitų, kad ne be pagrindinio mokslininkai juos pripažinti esant "kunigaikščių kapais". Šiaip ar taip, tie kapai be jokios abejonės parodo, kad jau pirmaisiais mūsų eros amžiais jotvingių visuomenėje būta žymių luomų skirtumų. Tie radiniai be to leidžia daryti išvadą, kad šiose vietose (tarp Suvalkų ir Augustavo) anais laikais turėjo būti jotvingių padermės centras.

Jotvingiai buvo sėslia tauta, gyvenanti ant žemės pastatytuose (w nadziemnych) namuose. Jie vertėsi gyvulininkyste, medžiokle ir žemdirbyste. Augino trijų rūšių kviečius ir miežius ir taip pat kai kurias daržovių rūšis. Savo javų derlių jie išlaikydavo didelėse duobėse sudėtuose moliniuose induose. Iš naminių gyvulių laikė pirmiausiai avių, bet kiaulių palyginti mažiau laikė negu slavai; be to jie laikė nedidelius arklius — tarpus (žemaitukus?), kurie tarnavo ne vien kaip traukiamoji jėga, bet ir raitam jojimui, ir mėsa, ir pienui. Apie arklių reikšmę, — ir tai yra charakteringa visoms Pabaltijo tautomis — liūdią arklių kapai, randami greta žymiausių ir galingiausių jotvingių visuomenės asmenybių kapų.

Turėta gan ankštos kultūros

Pilkapiuose rastos geležinių kastuvų dalys ir medinio ark-

Kaip jotvingiai atrodė

Štai, pavyzdžiui, archeologai randa ir perduoda antropologams į rankas žmonių kaulų likučius. Iš tokios surinktos medžiagos analizės galima padaryti išvadą, kad jotvingiai yra buvę augaloti žmonės (apie 170 centimetrų aukščio), kas yra matyti iš paprastų matavimų, bet taip pat galima nustatyti žymių kromagnonų (Cro-Magnon) tipo charakteristikų persvarą su vienintele ir nežymia mongoloidų priemaiša. Jotvingių galvos kiaušai buvo kiek pailgi, taip pat turėjo pailgus veidus ir plonas nosis.

Jotvingių moterų amžius bendrai retai tesiekdavo daugiau kaip 30-35 metus. Tik genčių vyresnieji, matyt, gyvenę daug geresnėse sąlygose, išgyvendavę iki 55-60 metų.

Kaip jotvingiai gyveno

Kai kurie atrastųjų kapų stebina juose randamų pomirtinių dovanų turtingumu. Kai kurie kapai tiek labai išsiskiria iš kitų, kad ne be pagrindinio mokslininkai juos pripažinti esant "kunigaikščių kapais". Šiaip ar taip, tie kapai be jokios abejonės parodo, kad jau pirmaisiais mūsų eros amžiais jotvingių visuomenėje būta žymių luomų skirtumų. Tie radiniai be to leidžia daryti išvadą, kad šiose vietose (tarp Suvalkų ir Augustavo) anais laikais turėjo būti jotvingių padermės centras.

Jotvingiai buvo sėslia tauta, gyvenanti ant žemės pastatytuose (w nadziemnych) namuose. Jie vertėsi gyvulininkyste, medžiokle ir žemdirbyste. Augino trijų rūšių kviečius ir miežius ir taip pat kai kurias daržovių rūšis. Savo javų derlių jie išlaikydavo didelėse duobėse sudėtuose moliniuose induose. Iš naminių gyvulių laikė pirmiausiai avių, bet kiaulių palyginti mažiau laikė negu slavai; be to jie laikė nedidelius arklius — tarpus (žemaitukus?), kurie tarnavo ne vien kaip traukiamoji jėga, bet ir raitam jojimui, ir mėsa, ir pienui. Apie arklių reikšmę, — ir tai yra charakteringa visoms Pabaltijo tautomis — liūdią arklių kapai, randami greta žymiausių ir galingiausių jotvingių visuomenės asmenybių kapų.

Jotvingiai buvo sėslia tauta, gyvenanti ant žemės pastatytuose (w nadziemnych) namuose. Jie vertėsi gyvulininkyste, medžiokle ir žemdirbyste. Augino trijų rūšių kviečius ir miežius ir taip pat kai kurias daržovių rūšis. Savo javų derlių jie išlaikydavo didelėse duobėse sudėtuose moliniuose induose. Iš naminių gyvulių laikė pirmiausiai avių, bet kiaulių palyginti mažiau laikė negu slavai; be to jie laikė nedidelius arklius — tarpus (žemaitukus?), kurie tarnavo ne vien kaip traukiamoji jėga, bet ir raitam jojimui, ir mėsa, ir pienui. Apie arklių reikšmę, — ir tai yra charakteringa visoms Pabaltijo tautomis — liūdią arklių kapai, randami greta žymiausių ir galingiausių jotvingių visuomenės asmenybių kapų.

Turėta gan ankštos kultūros

Pilkapiuose rastos geležinių kastuvų dalys ir medinio ark-

Trakai. Galvės ežeras. Rytinėje ežero pusėje įrengta maudymosi vieta.

lo (žambio) geležinis noragas liudija apie tiems laikams gana aukštą agrikulūros lygį.

Šalia skaitlingų žemdirbystės irankių, jotvingių kapuose rasti įvairūs vietinės gamybos daiktai, kurie liudija apie audimo, siuvimo, keramikos meno pažangą ir išvystytą grožio pajautimą kaip tai yra išreikšta įvairiuose papuošaluose, sagose, brastliuose ir antkaklėse. Skydų, jecijų ir lančių (saiđokų) palaikai taip pat liudija apie turėtą metalurgiją, beabejo nuosavą, nes tie metaliniai ginklai buvo gaminti pagal visiškai skirtingą rūdos tirpymo technologiją, negu jų kaimynų.

Be įvairių kapuose randamų savos gamybos daiktų, rasta apšėai ir kituose kraštuose gamintų dalykų. Ten rasta prie Wartos upės gamintų ginklų, kas liūdią, jog turėta ryšių ir su lenkų gentimis; taip pat randama labai puikių palaikų tokių kaip brangios arklų kamanos, Damasko pavyzdžio kaltinis plieno kardas, stiklo karoliai nuo Reino krašto. Taip pat rasta vietoje apdirbtų Sambijos gintaro dalykų. Esama ženklų, kad turėta ryšių su Rytiais ir Pietų Rytiais. Taigi, ligšioliniai radiniai neginčijamai patvirtina, kad jotvingių turėta plačių ir šakotų prekybos santykių.

Jotvingių kalba

Autorius stengiasi išvesti, kad jotvingių kalba nebuvo ta pati lietuvių kalba, o buvo viena iš lietuvių kalbos grupių, kaip prūsų, latvių ir pačių lietuvių kalbos. Jis rašo: "Net iš kryžiuočių šaltinių galima daryti išvadą, kad dar šešioliktoje šimtmečio jotvingių kalba figuravo atskirai šalia prūsų ir lietuvių. Tos kalbos mokslininkai buvo pageidaujamas kandidatas į liuteronų kūrį, kurie norėjo studijuoti naujai įsteigame Kar-

Kai kurie mokslininkai jau išaiškinti.

Kai kurie mokslininkai jau išaiškinti.

čiaus universitete. Tai buvo jau arti 300 metų po visiškų jotvingių išnaikinimo, tačiau jų kalbos skirtingumas išsilaukęs tarpe jotvingių grupės, kuri buvo perkeldinta į Sambiją, į sritį, pavadintą "Sudawischer Winkel" (Sudavos kampas). Aišku, kad tai būta aiškiai skirtingos kalbos, jei per tiek ilgą laiką negalėjo susilieti su sau giminingų prūsų genties vietinių samų tarpe.

(Ieškant didelių skirtumų ir nesant lietuvių, autoriaus tikslas aiškus — juo daugiau atitolinsi nuo lietuvių, tuo lengviau bus priartėti prie lenkų, kas rašinio pabaigoje kaip tik ir norėta padaryti. Kadangi gi Sambijos, taip ir Klaipėdos krašto ir Žemaitijos gyventojai senovėje buvo visiškai ta pati tautinė grupė, o jotvingiai galėjo būti tie patys dzukai, tai nereikia būti nė lenku nei kryžiuočiu, norint įnartyti didelį kalbų skirtumą. Aišku tad, dėlko iš Karaliaučiaus universitete besiruošiančių kunigauti "Sūdovos Kampele" buvo pageidaujama, kad tie kunigai būtų arba patys sūdaviai-jotvingiai, arba išmoktų jų tarpe, nes gi dzukai žemaitiško pamokslu išandien ne daugiau tesuprantą, kaip jotvingiai tada būtų supratę prūsų pamokslą).

Kas sušvelnino lenkų kalbą?

Intriguojanti yra to straipsnio autoriaus baigiamoji išvada, kurią verta pateikti pažodžiui:

"Pastangos eventualiai prikelti mums nežinomą dabartinės Lenkijos šiaurės-rytų srityje gyvenusios jotvingių giminės praeitį yra jaudinančios. Tatai primena milžinišką galvosukį su daugybe nežinomųjų, kuriuos didelėmis pastangomis bus galima — kad ir iš dalies — iššifruoti ir išaiškinti.

Kai kurie mokslininkai jau išaiškinti.

(Nuketka į 2 psl.)

SUDUVA...

(Atkelta iš 1-mo pusl.)

dabar daro toli siekiančias ir drąsias hipotezes, susietas su mūsų šiaurietinių Pabaltiečių kaimynų, taigi Jotvingių ir su jais kaimynavusių prūsų, itaka į lenkų kalbos susiformavimą, įžiūrint tose įtakose tam tikras lenkiškumui specifiskas charakteristikas, kurios jų (lenkų kalba) išskiria iš visų kitų slaviskųjų kalbų".

Pritariant autoriui, galima patiekti ir palyginimą, būtent, kad lenkų kalba kitų slavų kalbų tarpe yra panaši kaip džūkų tarmė kitų lietuviškų tarmių tarpe.

Jotvingija, Suduva ar Sudavija?

Truputį verta sustoti ties straipsnyje suminėtais jotvingių javų sandėliais, jų moterimis, apie jų plačius prekybos santykius ir jų kunigaikščių ir arklių kapus.

Pirmiausia, tai ką lenkai vadina "jotvingiais" (Jacwingi, Jacwieża) tikrai istoriškai yra suduvia, Suduva, kaip didžia-lietuviai mėgsta, arba sudavai - Sudavija, kaip Mažosios Lietuvos lietuviai mėgsta vadinti ir vokiečių raštai vadina. Manoma, kad jotvingiai, Jotva yra labai seniai buvusi vadinama viena kuri arčiau slavų pasienių buvusi Sūdovos dalis, kurią slavai bus pirmiausiai sudoręje ir tą vardą visai Sūduvai - Sudavijai išplėte. Sūduva, kuri originaliai plėtėsi nuo Galindijos vakaruose iki Lydos rytuose, buvo viena iš pačių pirmųjų lietuvių tautos padermių, kurią slavai pradėjo puldinėti ir kramtyti pačiais ankstyvaisiais istorijos amžiais ir kurią vokiečių kryžiuočiai pribaugė galutinai istorijoje.

Bendrai, jotvingių pilkapiuose rastos liekanos yra niekuo nekitokios, kaip visų lietuvių-baltų kapinėse randamieji, ir turi labai daug panašumo su skity pilkapiuose (kurganuose) rastais ir tebe-randamais, apie ką Naujienose neseniai buvo rašyta. Bet vienas dalykas, tai minėtieji javų ir kt. maisto produktų sandėliai giliose duobėse, pri-mena panašų tik žymiai toliau rastą pavyzdį.

Panašūs javų sandėliai Užkaukazyje

Straipsny rašoma, kad jotvingiai "laukų vaisius saugojo didelėse duobėse, išgristose molinių indų klodu (Plody rolne przechowywali w wielkich jamach, wyłożonych skorupami naczyn glinianych). B. B. Piotrovskio parašytoje ir sovietų Mokslo Akademijos 1959 m. išleistoje knygoje "Vanskoje Carstvo (Urartu)" minimi ir fotografinėmis nuotraukomis parodyti panašūs sandėliai rasti dar 6-me amžiuje prieš mūsų erų žuvusios valstybės prie Vano ežero Užkaukazyje sostinės Teišeban' arba Karmir-biur

grūvėsiuose. Vano valstybė arba tais laikais kaimynų Mažojeje Azijoje vadinta Urartu, dingusi 585 metais prieš Kr., kai medai eidami prieš Alia-tos vadovaujamas lydas prie Galis upės sutriuškino Urartu karaliaus Ruso II pajėgas. Urartu arba Vano paežerės valstybės likutis yra šiandieninė Armenija.

Šie armenų protėviai turėjo gana dažnų taikingų ir karin-gų santykių su Kaukazo kalnų šiaurinėje pusėje gyvenusiais skitais ir rytuose nuo Kaspijo jūros gyvenusiais sarmatais. Tuo tarpu tie skitai ir sarmatai nebuvo kokios sėsli tauta, o buvo karingos nomadų giminės, klajojusios visu plotu tarp Dniepro ir Kubanės upių ir neretai siekusios Dunojaus, Vyslos ir Nemuno aukštupius, o kaip tų laikų istorikas Ptolomiejus tvirtina, siekusios net aisčių gyventas teritorijas, arba kaip sarmatai net Baltijos jūrą. Kiek tuose tautų maišymosi, krausty-mosi ir santykiavimuose bėra aiškumo ir tikrumo, gal tik ateities istorija nustatys. Vien-ta tačiau yra aišku, kad ir mūsų lietuvių prosenėliai su minėtomis gentimis yra turė-tyje daug artimų santykių, kas ir parodo didelį archeologinių iškasenų panašumą.

Jotvingių moterys buvo amazonės?

Apie panašius "kunigaikščių" ir arklių kapus jau buvo plačiai rašyta rašinyje apie skitus. Čia dar intriguoja švedų-lenkų komisijos prisiiminimas apie suduvių-jotvingių moterų amžių. Teko girdėti, kad lenkai yra išleidę specialų leidinį su tos komisijos tyrinėjimų rezultatai plačiais au-rašymais. Yra vilties tą leidi-nį įsigyti, tada gal rasime pla-čiau apie visus atradimus. Šį kartą norisi pastebėti, kad is-torija gana daug žino apie abiejų šių lietuvių genčių ir kaimynų-skity ir sarmatų mo-teris. Skitai klajodami savo moteris visą laiką laikydavo ant vežimų, be tinkamos fizi-nės mankštos, tai jos greičiau fiziškai sunyksios ir dėl to greičiausia patys skitai išsi-gimę. Sarmatai, priešingai. Jų moterys būvusios nepaprastai karingos ir fiziškai stiprios. Garsiosios vyrų skerdkės - amazonės tai ir buvę tie sar-mačių batalionai! Ne be to kad ir į lietuvių genčių moteris skity ir sarmatų moteris nebūtų turėję įtakos arba prie-šingai. Gal čia ir glūdi prie-zastis, dėlko jotvingių kapuo-se rastų palaidotų moterų am-žius nustatytas toks palyginti jaunas, tik 30-35 metai. Tai patys geriausi metai tarnauti amazonių batalijonuose!

Kaip buvo laidojami kunigaikščiai

Dar truputį apie lietuvių kunigaikščių ir arklių kapus iš mūsų žymiausių archeolo-gės dr. Marijos Gimbutienės išleidžiamos knygos "THE BALTS", kurios ištraukų apie

senovės Baltų religiją autorė suteikė leidžiamam angli kal-ba žurnale LITUANUS (1962 m. Nr. 4):

"Kremacijos (mirusiųjų de-ginimo) paprotys tęsėsi dar il-gai po krikščionybės įvedimo ir buvo panaikintas tik krikš-čionių misionieriams pradėjus žiaurią kovą prieš tą praktiką. Lietuvos karaliai ir kunigaikš-čiai būdavo sudeginami su di-delėmis iškilėmis iki pat 14 šimtmečio pabaigos. Algirdas buvo sudegintas su 18 arklių 1377 metais geroje į šiaurę nuo Vilniaus. "Jis buvo sude-gintas su geriausiais arkliais ir rūbais, kurie buvo išdabin-ti auksu, ir buvo apjuostas ly-dinto sidabro diržu, ir buvo apklotas apsiaustu, karoliais ir brangakmeniais austu" (Dlugosz ir Mannhardt). Algirdo brolis Kęstutis panašiu būdu buvo palaidotas 1382 m: "ir aiškiai buvo galima matyti pelėnų pilna žmogaus au-gumo gilumo duobė... nie-kas ten neišvengė mirties: ark-liai, rūbai, ginklai ir t.t., visi buvo sudeginti; su juo buvo taip pat sudeginti medžioklės paukščiai ir šunys".

Aisčiai mokėjo pagaminti šaltį

Kad lietuvių tautos genčių gilioje senovėje būta aukštos kultūros, rodo kai kurie daly-kai, kuriais jie galėjo lenkty-nuoti net su faraonų laikų Egiptu. Kad ir savo mirusiųjų prezervavimas (apsaugojimas nuo gedimo).

Dr. Gimbutienė paduoda il-gą anglo-saksų keliautojo Wulfstono aprašymą iš 880 890 metų po Kr., kaip prūsai ir rytus nuo Vyslos upės savo mirusius konservuodavo ir laido-davo.

"Ir aisčių tarpe yra papro-ty, kad, žmogui mirus, jis ne-sudegintas ir savo artimųjų bei draugų apsuptas išbūna per ištisą mėnesį, kartais ir du, o karaliai ir kiti žymy-bės juo turtingesni juo ilgiau nelaidojami, kartais per pu-se metų jie išguli savo namo-se nesudeginti. Ir per visą tą laiką, kol kūnas pasilieka na-muose, vyksta gėrimai ir viso-ki sportavimai iki tai dienai, kurią jis sudeginamas... Ir aisčių tarpe yra paprotys, kad bet kurios kalbos žmonės turi būti sudeginti; ir jei kas randa nesudegusį kaulą, duo-

dama kompensacija. Ir aisčių tarpe yra giminė, kuri moka pagaminti šaltį, ir dėl to jų užsaldytieji numirėliai gali tiek ilgai išgulti ir nesugesti. Jei kas pastato du indus, pri-piltus alaus ir vandens, jie pa-daro, kad abudu susala ar tai būtų vasara ar žiema..."

Mirusiųjų prezervavimas ir ilgą laiką jų išlaikymas ne-laidojant buvo paprotys iš gi-delės senovės, greičiausiai bend-ras visoms indo-europiečių grupėms, rašo autorė. "Baltų gentys visame savo istorijos laikotarpyje žinojo įvairius būdus kaip prezervuoti ir už-balzamuoti numirusius".

"Čikniko mirtis turėjo ne-delsiamai būti pranešta jo mylimiesiems gyvuliams - arkliams ir galvijams. Kai bi-tininkas mirdavo, reikėjo apie mirtį bitėms pranešti. Priešing-u atveju, gyvuliai ir bitės iš-mirtų".

Arklys negatėjo savo šeim-ninko vežti į kapines; jei jis vežtų, jis pats išgaistų arba susirgtų. Tie papročiai tebe-buvę praktikuojami Lietuvos kaimuose dar šio 20 šimtme-čio pradžioje ir yra paskutinė liekana įrodymo, kokia didė-lė meilė buvo tarp gyvulio ir žmogaus. Praistoriniai laikais gyvuliai su savo šeimninku eidavo drauge gyventi kitame pasaulyje. Pirmiaisiais šimtme-čiais po Kristaus Prūsiose ir Lietuvoje arkliai būdavo lai-dojami stovincioje pozicijoje, pilnai pabalnoti, visada pa-rengti, kad būtų galima už-sėsti ir joti... Kaip jau esame pastebėję, dideli arklių kap-iųynai buvo rasti centrinėje Lietuvoje iš 11 ir 12 šimtme-čio. Kad arkliai buvo gyvi pa-laidoti, rodo faktas, jog kai kurių kojos buvo virvėmis su-rištos, akys užbanduotos ir ant snukių užmaiti maišeliai su avizomis..." J. Pr.

Arklis negatėjo savo šeimninko vežti į kapines; jei jis vežtų, jis pats išgaistų arba susirgtų. Tie papročiai tebe-buvę praktikuojami Lietuvos kaimuose dar šio 20 šimtme-čio pradžioje ir yra paskutinė liekana įrodymo, kokia didė-lė meilė buvo tarp gyvulio ir žmogaus. Praistoriniai laikais gyvuliai su savo šeimninku eidavo drauge gyventi kitame pasaulyje. Pirmiaisiais šimtme-čiais po Kristaus Prūsiose ir Lietuvoje arkliai būdavo lai-dojami stovincioje pozicijoje, pilnai pabalnoti, visada pa-rengti, kad būtų galima už-sėsti ir joti... Kaip jau esame pastebėję, dideli arklių kap-iųynai buvo rasti centrinėje Lietuvoje iš 11 ir 12 šimtme-čio. Kad arkliai buvo gyvi pa-laidoti, rodo faktas, jog kai kurių kojos buvo virvėmis su-rištos, akys užbanduotos ir ant snukių užmaiti maišeliai su avizomis..." J. Pr.

Arklis negatėjo savo šeimninko vežti į kapines; jei jis vežtų, jis pats išgaistų arba susirgtų. Tie papročiai tebe-buvę praktikuojami Lietuvos kaimuose dar šio 20 šimtme-čio pradžioje ir yra paskutinė liekana įrodymo, kokia didė-lė meilė buvo tarp gyvulio ir žmogaus. Praistoriniai laikais gyvuliai su savo šeimninku eidavo drauge gyventi kitame pasaulyje. Pirmiaisiais šimtme-čiais po Kristaus Prūsiose ir Lietuvoje arkliai būdavo lai-dojami stovincioje pozicijoje, pilnai pabalnoti, visada pa-rengti, kad būtų galima už-sėsti ir joti... Kaip jau esame pastebėję, dideli arklių kap-iųynai buvo rasti centrinėje Lietuvoje iš 11 ir 12 šimtme-čio. Kad arkliai buvo gyvi pa-laidoti, rodo faktas, jog kai kurių kojos buvo virvėmis su-rištos, akys užbanduotos ir ant snukių užmaiti maišeliai su avizomis..." J. Pr.

NELAUKITE - RYTOJ GALI BŪTI PERVELU! Jei norite užtikrinti nuo ugnies namus, baldus, automobilius, ar šiaip ką apdrausti, reikalaukite agento, arba brokerio, kad jis parūpintų jums polisą per mūsų kompaniją. Nelaimė ištikus, neturėsite loky nemalonumų. "Mes esame pirmaklasiai nariai Chicago Board of Underwriters" O'MALLEY & McKAY, Inc. 222 WEST ADAMS STREET KAMBARYS 1043 Telefonas: Central 6-5206 Generaliniai Agentai šių Kompanijų: COLUMBIA INSURANCE COMPANY PEARL ASSURANCE COMPANY LUMBERMEN'S INSURANCE COMPANY MASSACHUSETTS FIRE & MARINE INSURANCE CO. MICHIGAN FIRE & MARINE INSURANCE COMPANY AMERICAN AUTOMOBILE INSURANCE CO. MASSACHUSETTS BONDING & INSURANCE CO.

MŪSŲ LIETUVA

(Tęsinsys iš 6-to pusl.)

tumė Gibraltarą su šaltąja Uralo šiaure, pietinės Graiki-jos salas su Norvegijos šiau-re, Škotijos kalnus su Kauka-zo kalnais, tai beveik visos šios linijos susibėgę Lietuvos žemėje, kurią tad reikia lai-kyti geografiniu Europos cen-tru... Per Lietuva ejo svar-biausi keliai iš Vakarų ir Ry-tus ir atvirkščiai. Šioje zemė-jau daugiau kaip 3500 metų gyvena ta pati lietuvių tauta, išlaikiusi vieną iš seniausių pasaulyje kalbų, pasiekusi daug kultūros laimejimų ir jau prieš pusę tūkstančio me-tų sukūrusi didžiausią Euro-poje valstybę - imperiją, ap-ginusi Vakarų civilizaciją nuo slavų ir totorių antplūdžio...

Lietuvos vardo kilmė

Lietuvos vardas yra labai senas, tačiau nėra tikrų žinių, kuriame amžiuje jis buvo pradėtas vartoti. Pirmą kartą jis minimas Kvedlinburgo met-raščiuose (Annales Quedlin-burgenses) 1009 metais. Lietu-va čia vadinama Litua. Lie-viškai ji tektų skaitytli Litva, nes tais laikais lotyniskasis balsis u buvo ištariamasis kaip dabartinis lietuviškasis prie-balsis v.

1040 m. Nestoro kronika, ap-rašydama Jaroslavo žygį prieš Lietuvą, vėl pamini Lietuvos vardą. Rusų metraščiai Lietu-va vadinata Litva, o lenkų - Litva. Patys ankstybieji vo-kiečių šaltiniai mini Lettoven vardą, o lietuvių jie vadina Let-tow arba Lettower vardu. Lo-tyvių kalba rašytos kronikos Lietuvą vadinata Lethovia, lie-tuvius - Lethovini. Henrikas Latvius XIII amž. pradžioje lietuvius vadina Lethones. Mūsų kaimynai latviai Lietu-va vadiną Lielava, o lietuvių leitis.

Užsienio mokslininkų nuo-monės šiais klausimais įvai-rios. Kai kurie iš jų mano, kad Lietuvos vardas yra arti-mas lotniškam žodžiui litus. Išvertus tai į mūsų kalbą būtų "jūros krantas". Senovės Ga-lilėjoje buvusi viena provin-cija, vadinama Litovia - pa-jūrio kraštas.

Vilniaus požemiai

Vilnius, kurį mes matome ant žemės paviršiaus, dar nėra visai Vilnius - gera jo da-lis slepiasi požemiuose. Visos Vilniaus pilys, gynybiniai įren-gimai, bažnyčios, didesnieji rūmai ir kiti pastatai turėjo savo požemius, dažnai net po-ros aukštų. Vieni iš įdomiausių yra Bokšto kalno pože-miai. Kaip žinia į šiaurę nuo Subačiaus vartų yra Bokšto kalnas, kurį kai kurie istori-kai ir archeologai linke laikyti Vilniaus trečiosios Kreivo-sios pilies palikimu. Vietos vilniečiai šią vietą visada lai-kė slėpininga. Apie ją yra su-kurta daug padavimų, legen-dų. (Paduodama išsisa legen-da apie praeiktą tos pilies dvaro panelę).

Iš tiesų, po Bokšto kalnu yra dideli požemiai, puslan-kių pavidalo. Dar 1960 metais jų ilgis siekė 103 metrų... Kai kurie seni užrašai teigia, kad šie požemiai jungėsi su Trakų požemiais... Kosciuškos sukilimo metu čia buvo slepiamos medžiagos (salietra) parakui gaminti.

Kiti didžiuliai požemiai aptikti po Dominikonų bažny-čia. Spėjama, kad yra dvi-aukščiai. Iki šiol jie mažai te-buvo tiriami... Po Gedimino pilimis (aukštutinė ir žemuti-ne) taip pat yra didžiuliai po-žemiai, kurie tarp savęs jungi-asi specialiu tuneliu.

Pažymėtina ir požeminė Vilniaus upė. Tai Vingrys (lenkai vadina Kacerga). Dar ir dabar tylią naktį prie ka-tedros varpinės galima girdė-ti požemių čiurlenančią vande-nį...

Nemėžio apylinkės (Vilniaus apskr.)

Netoli Nemėžio yra lyguma vadinama Karo lauku. Seno-veje ten buvę ruošiami kariuomenės parada. 1655 m. toje vietoje rusai sumušė Lie-tuvos kariuomenę ir užkorė kraštui baisią okupaciją. Ta-čiau 1660 m. Lietuvos kariuo-menė, vadovaujama Mykolo Paco, nugalėjo rusus. Karo su švedais metu, Rusijos caras Petras I ties Nemėžiu inspek-tavo savo armiją, o 1812 m. Napoleonas tam Karo lauke gerėjosi savo didžiule kariuo-mene, žygiavusia Maskvos link...

Smurgainys (Ašmenos apskr.)

Smurgainių miestas išikū-ręs Gervetos ir Uoksnos san-takojė, 3 km. nuo Neries, prie Vilniaus-Minsko geležinkelio linijos, 30 km. į rytus nuo Aš-menos miesto...

Smurgainys galėjo didžiuo-tis ir Radvilų įkurta "Lokių akademija". Yra žinoma, kad Vilniaus vaivada Karolis Rad-vila Smurgainių žemėse įkur-dintiems čigonams pavedė gaudyti lokius ir sugautuosius atiduoti Smurgainyse nuo XVIII amžiaus veikusiai lo-kių dresavimo mokyklai. Či-gonai lokius gaudydavo tam tikrais storų virvių tinklais arba apsvaigindami medumi, sumaišytu su spiritu. Dresuo-tojai taip pat daugiausia būvę čigonai...

XIX-me amžiuje "Akademi-ja" buvo patobulinta: buvo įrengti mūriniai mokomieji takai, kuriuos iš apacios kai-lindavę. Į karštai įkaitintus takus paleisdavo lokius, prieš tai užpakalines kojas apavę medinėmis klumpėmis. Baso-mis pirmutinėmis kojomis pa-lietę įkaitintą taką, lokiai at-sistodavo ant užpakalinių, ir tokiu būdu po daugelio pa-mokų išmokdavo vaikščioti tik dviem kojomis. Išmokyti vaik-ščioti dviem kojom, būdavo mokomi šokti pagal muziką. Baigę savo akademiją, lokiai mokėdavo ne tik šokti, bet ir stovėti ant pastarųjų kojų, prašyti išmaldos ir kitokių triukų...

Dubičių apylinkės (Lydos apskr.)

Dubičių apylinkėse labai gau-su upių; Katra, Pelesa, Ula ir keltas mažesnių. Gražūs yra Peleso ir Moterčio ežerai, ap-lynk miškai, pelkės. Apylinkė-se yra daugybė pilkapių ir ki-tų archeologinių paminklų, kurie rodo, kad ten žmonių gyventa nuo seniausių laikų. Kai kurie archeologai teigia, kad Dubičių apylinkėse reikia ieškoti pačių pirmųjų Lietu-vos žemės sodybų...

2 km. į šiaurės rytus nuo Dubičių yra Montasų kaimas. Jame aptikta naujojo gele-žies amžiaus pilkapių grupė su degintiniais kapais. Randa-ma geležinių pautuvų, arklių pakinktų liekanų ir t.t. Tyri-nėjimų metu buvo aptikti 9-12 amžiaus degintiniai kapai. 4 km. į šiaurvakarus nuo Du-bičių yra Margių kaimas. Čia taip pat aptikta pilkapių grupė, tyrinėta arch. V. Sukevi-čiaus. Senų sodybų liekanų aptikta Geybasiuose prie Ulos upės, prie anksčiau minėtų dviejų ežerų ir kitose vietose.

Dubičių apylinkė žmonės moka daug dainų ir senų pa-sakų. Štai viena jų:

Kažkada Peleso ežero pie-vose šienavę du kaimynai. Kai pavargę, mėję medžių šešelyje prigulti. Vienas tuo-jau užmiges, kito dar neemės miegas. Stebėdamas savo kai-myną, pamatęs, kad iš jo bur-nos išlindęs kirminas ir nu-vingiaęs į netoli stovincios pušies mažą skylutę. Netrukus kirminas vėl grįžęs į miego-juosio burną.

Pabudęs kaimynas sakėsi sapnavęs keistą sapną: jis bu-vęs ilindęs į šiaurą supuvusios pušies anga ir jos pašak-nyje matęs auksinį pinigų puodą. Nemiegojęs kaimynas, savo rožutu, papasakojo apie kairmą. Bematant juodu ni-kiertę pušį ir tikrai radę auk-sinių pinigų puodą. Visą lobį gražiai pasidaliję ir tapę tur-tingi ūkininkai. Nuo to laiko apylinkės gyventojai tiki, kad žmogui miegant jo siela išei-nanti "pasivaikščioti". J. Pr.

PIRKITE JAV TAUPYMO BONUS CHICAGO SVARIAUSIAS IR MODERNISKAUSIAS DARŽAS BUČO DARŽAS WILLOW WEST INN AND PICNIC GROVE 83rd and Willow Springs Road WILLOW SPRINGS, ILL.

Įsigaliojo naujas patarnavimo būdas, užsakant dovanas, gamintas Sov. Sąjungoje REMDAMASI SUTARTIMI, SUDARYTA SU VNIESPOSYLTORGU COSMOS PARCELS EXPRESS CORPORATION PRADEJO PRIMTI APMOKĖTŲ DOVANŲ UZSAKYMUS JŪSŲ GIMINĖS, GYV. LIETUVOJE. Jūs čia apmokate visą dovanų kainą. Gavejui nieko nereikia mokėti. AUTOMOBILIAI ŠALDYTUVAI DULKIŲ SIURBLIAI SIUVAMOS MAŠINOS SKALBIAMOS MAŠINOS TELEVIZIJOS DVIRAČIAI SIMTŲ DAIKTŲ PASIRINKIMAS Dėl smulkių informacijų ir katalogo kreipkitės į pagrindinį skyrių COSMOS PARCELS EXPRESS CORPORATION 45 WEST 45th ST., NEW YORK 36, N. Y. Tel. CI 5-7905

DONALD PETKUS ANTHONY PETKUS A. PETKUS & SŪNUS NAUJA KOPLYČIA MARQUETTE FUNERAL HOME 2533 West 71st Street (Maplewood gatvės kampas) GRovehill 6-2345 TOwnhall 3-2108 Pilnas laidotuvių aptarnavimas, įskaitant karštą ir pasinaudojimą mūsų gražiomis koplyčiomis, yra nuo \$375.00; \$430.00; \$595.00; \$650.00; \$695.00; \$750.00; \$875.00; \$945.00; \$990.00 ir dau-giau. Karštą galima pasirinkti koplyčioje. GRAŽIOS INDIVIDUALINĖS KOPLYČIOS MAŠINOMS PASTATYTI AIKSTE Lietuviams teikiama šios rūšies patarnavimus 30 metų. 7 - NAUJIENOS, CHICAGO 8, ILL. - SATURDAY, APRIL 27, 1963

1863 M. SUKILIMAS...

(Atkelta iš 5-to psl.)
Baltarusijoje, Ukrainoje. "Iskra" griežtai demaskavo ir pliekė caro valdžios ir išnaudotojų klasių žiaurumus, ugdė bei stiprino tautų darbininkų klasinį solidumą ir tautų draugystės jausmą, stiprino revoliucinius marksistinius elementus veikusiuose tuose kraštuose socialdemokratinėse organizacijose.

Ivairių tautų darbo žmonių klasinis solidarumas ir glaudri draugystė nepaprastu didingumu pasireiškė 1905—1907 metų revoliucijoje, kada visos Rusijos valstybės proletariatas ir darbo valstiečiai, priešakyje su rusų darbininkų klase, bolševikų partijos, didžiojo Lenino vadovaujami, šturmoavo carizmo ir išnaudotojiškos santvarkos pozicijas. Tą bendrą darbo žmonių kovos kelią 1905—1907 metų revoliucijoje ir to kelio reikšmę įtikinamai nusakė "Tarybų Sąjungos Komunistų partijos istorija": "Per visą revoliuciją drauge su rusų darbininkais ir valstiečiais dirvyriškai kovojo prieš carizmą ir dvarininkus Ukrainos, Baltarusijos, Lenkijos, Pabaltijo, Užkaukazės, Vidurinės Azijos ir kitų carinės Rusijos pakraščiu darbininkai ir valstiečiai. Rusijos patyrimas patvirtino, kad yra būtina ir galima proletariato vadovaujama visų Rusijos tautybių darbo žmonių kovinė sąjunga bendrai kovai už nacionalinį ir socialinį išsivadavimą".

Ar taip dar seniai J. Žiugžda panašiai baltaižavo Stalinui? Ir pabaigai J. Žiugžda dar tokią maldele sukaltą: "Broliškosios lietuvių, lenkų, baltarusių, ukrainiečių tautos, kurios prieš šimtą metų, rusų revoliucinių jėgų nuosirdžiai ir veiksmingai padedamos, stoji į atvirą kovą prieš carizmą, prieš baudžiavinį engimą, ir visais vėlesniaisiais dešimtmėčiais savo pažangiausiomis proletariato ir darbo valstiečių jėgomis siekė išsivadavimo, eidamos išvien su rusų darbininkų klase, su rusų tautos pažangiosiomis jėgomis. 1917 metų šių tautų darbo žmonės, kaip ir visų buvusios Rusijos valstybės tautų liaudis, savo likimą susiejo su Spalio revoliucijos pergale, su Komunistų partijos, didžiojo Lenino nurodytu keliu, su Tarybų Rusijos, Tarybų Sąjungos kovų, kovinių bei kūrybinių pergalų keliu.

Tame kelyje Lietuvoje ir Lenkijos darbo žmonės dėl susidėjusių istorinių aplinkybių teko ilgą laiką pakelti buržuazijos, buroazių, dvarininkų išnaudotojiškos santvarkos sprespauda, fašistinės diktatūros jungą bei imperialistų grobliamuosius slėkimus. Betgi ir lietuvių, ir lenkų darbo žmonės, ištikimie praicitės revoliucinėmis tradicijoms, Komunistų partijų vadovaujami, Tarybų Sąjungos broliškai padedami, pakeldami sunkias kovas, galutinai išsivadavo iš visokeriopų išnaudotojų ir engėjų jungo ir stoji į naujo gyvenimo kelią".

Taip, 1917 m. Rusijos revoliucijos ir kartu Vokietijos, suomiųose Lietuvos, Latvijos, Estijos, Lenkijos, Kaukazo, Ukrainos, Baltarusijos ir Sibiro tautų sukilo ir dėjo pastangas galutinai nusikratyti Rusijos imperijos jungo (o ypač, kai smurtu valdžioje įsigalėjo bolševikai), nes jos, tos tautos jungo pajuto artėjantį naują ko-

ros paveldėtą krašto atsilikimą ir hitlerinės okupacijos padarytus sunaikinimus, nugalėjo atkaklių klasių priešų likučių pasipriešinimą, išugdė iki nematytų ribų respublikos liaudies ūkį ir kultūrą, pasiekė pilnutinę socializmo pergalę ir kūrybingai telkia visas savo jėgas Tarybų Sąjungos Komunistų partijos Programos vykdymo uždaviniams, komunizmo pastatymo reikalui.

Tarybų Sąjungos Komunistų partijos naujoji Programa, komunizmo pastatymo programa yra paremta, kaip tai pabrėžė TSKP XXII suvažiavime savo pranešime "Apie Tarybų Sąjungos Komunistų partijos Programą" draugas N. Chruščiovas, "naujomis tarptautinėmis sąlygomis: komunizmas statomas ne kapitalistiniame apsupime, o esant pasaulinei socializmo sistemai, socializmo jėgoms turint vis didėjančią persvarą prieš imperializmo jėgas, laikos jėgoms — prieš karo jėgas".

MŪSŲ LIETUVA

Didysis Lietuvos žemių Aprašymas jau spausdinamas

Gera naujiena lietuviškų knygų lentynoms: Lietuvių Enciklopedijos leidykla Bostone jau baigia surinkti ir greitai laiku išleis Broniaus Kvilio monumentalinio darbo — Mūsų Lietuvos arba Lietuvos žemių Aprašymo 1-ji tomą. Kaip daugumas, turbūt, žino, veikalas bus trijų didžiulių tomų, kiekvienas po kokius 700 puslapių, maždaug 7 x 10" formato, su nesuskaitomų vietovių visoje Lietuvoje aprašymais ir gausiomis iliustracijomis.

Laukiantiems jau galima šiek tiek papasakoti iš I-jo tomo, kurio daugiau kaip 500 puslapių jau surinkta ir abi dvi korektūros — paties autoriaus ir jo taktininko prof. Kolupailos — perskaitytos. Teko pasklaidyti I-jo tomo antrosios korektūros 145 ilgas nuotraukas, kiekvienoje po 22½ colio surinkto knygos teksto. Šiame I tome yra bendras Lietuvos aprašymas ir Rytų Lietuva, pradedant nuo Vilniaus miesto.

Bendrajame Lietuvos aprašyme yra tokios antraštės: Geografinė padėtis. Yra dvi kilmės, tauta ir kalba. Valstybės ir tautos žemės plotas. Šienos. Žemės paviršius. Upės. Ežerai. Klimatas. Lietuvos žemės turtai. Lietuvos miškai seniau ir dabar. Gyvūnija. Paukščiai. Archeologijos paminklai. Gyventojai. Gyvenvietės. Lietuva amžių būvyje. Seka 6 puslapiai bibliografijoms.

Sekantčioji tomo dalis yra Vilnija. Pietryčių Aukštaitija. Vilniaus miestas. Vilnius legendose ir padavimuose. Proistorės šešėliuose. Istorijos amžių būvyje (nuo Gedimino laikų, plati Vilniaus miesto munistinės despotijos junga. Deja, tik Lietuva, Latvija, Estija teko turėti ir atlaikyti nors ir trumpam laikui savus prosvaitinius nepriklausomybės metus ir pajusti kokią naudą turi tauta, kai ji tampa savo šalies pilna šeimininkė. Jei ir buvo sunkių metų, jei ir teko kovoti su savo tautos taumaisiomis, savanaukiškomis jėgomis, tai buvo pačios tautos reikalas: Deja, Kremliaus letenos ir vėl užgulė Pabaltijos, pajūrio tautas, kaip ir Ivano žiaurių, Katrės paleistuvės ir Petro didžiojo, bei bukapročio Nikalojaus metais ir visų kitų rusų carų, kurie taip pat savo sostą turėjo Kremliuje, kaip ir dabar ten sėdi raudonieji diktatoriai.

O Poniatovskių, Žiugžduvišų ir visais laikais ieškoti nereikėjo, jie ateina neprašomi.

6. — NAUJIENOS, CHICAGO 8, ILL. — SATURDAY, APRIL 27, 1963

istorija). Miesto architektūra ir dailės paminklai. Vilniaus kultūrinis gyvenimas. Vilnius — Lietuvos ekonominis centras. Vilniaus priemiesčiai. Vilniaus apskritis (su 59 miestų, miestelių ir vietovių aprašymais). Vileikos apskritis (Vakarinė dalis su 15 vietovių aprašymais). Maladėcinos apskritis (vakarinė dalis su 10 aprašymais). Ašmenos apskritis su 25 aprašymais tokių vietovių kaip: Ašmenos apskritis. Ašmena, Ašmenėlė, Palionys, Aluošia, Gudagojis ir jo apylinkės, Sašos, Žiupronys, Smurgainys ir apylinkės, Barunai, Krivas (Krėva), Alšėnai ir apylinkės, Mikalavas, Grauzišksės ir apylinkės, Dievenišksės ir apylinkės, Kaukeliškės, Narviliškės. Valažino apskritis su 14 vietovėmis. Sciutino apskritis (siaurinė dalis) su 17 vietovių. Gardino apskritis su 12 aprašymų, bet dar nebaigta.

Vien parašų po įvairiausiais paveikslais, žemėlapiams, herbais ir kt. iliustracijomis I tome yra 8 ilgos skiltys, bendrai šiame tome bus apie 700 iliustracijų... Sunku ir neįmanoma trumpame rašinyje duoti suprantamą tokio didelio veikalo vaizdą. Taip ir norėtųsi bent keletą vietovių aprašymų parinkus skaitytojams perspausdinti, bet ir tai sunkiai įmanoma, nes sunku parinkti, kadangi visi savotiškai įdomūs, o daugumas ir gana ilgi: visa miesto ar vietos istorija, geografinė, jos įdomybės ir t. t. Reikia atminti, kad Broniaus Kvilklys tyliai, nesigarsindamas tam dideliui darbiui medžiagą jau per eilę metų rinko, ir juo daugiau surinko, juo labiau plėtėsi leidinio apimtis, ir šiandien drąsiai galima sakyti, kad "Mūsų Lietuva" bus neįvertinamai brangus Lietuvių Enciklopedijos papildymas, ypač kada Enciklopedija pasišovė išsiplėsti į universalinę ir dėl to turėjo hituanistinius dalykus siaurinti. Autoriui leidus, vėliau perspausdinsime porą vietovių aprašymų, kad knygos laukiantieji turėtų suprastimą, kiek daug joje atras. Tuo tarpu pasitenkinsime kad ir tik keliomis ištraukomis: Lietuva — Europos širdis. Pačiame pirmajame straipsnyje "Geografinė padėtis" rašoma: "Lietuva yra Europos žemynė, kuris laikomas žmonijos kultūros ugdytoju, puoselėtoju, sklaidėju, gal net jos lopšiu. Jei žemėlapyje nebrėžtume linijas tarp labiausiai išsiskilusių Europos dalių, sujung-

Jau saulelė vėl atkoptama budina svieta

Apie pavasariškas linksmybes ir bėdas

Pavasaris visu smarkumu jau atbrūzdėjo ir į Chicago. Ir kokia gi buvo nuožmi ir galinga žiema, tiek daug blėdies visam svietai pridariusi, vienok pavasario saulelė visus jos trisus ir galybes bemalant į nieką pavertė. Nors dar kartis nelikėtai ir pakrapina ledais, bet žiemos iškančintį žmonelį jau visuotinai nusimetė skrandas, o visoki kvietkeliai, žolynėliai, nedraisiai iš po žemių išlindę, it vis dar bijodami visokių žiemos apgavysčių, saulelę linksmai visi sveikina, taipgi visoki vaibalai ir vabalėliai iš gilaus žiemos miego pabudę ir savo gūžteles apleidę — vienbalsiai ir atsispirdami pavasario šilumą giria...

Taip buvo, anose, gądnėse Tolkiemyje, kada Kristijonas Donelaišis visas pavasario linksmybes ant balto popieriaus surašė dėlei didesnės garbės ir šlovės savo būriui, betgi taip lygiai yra ir šiandien Čikagoje mūsų širdyje. Tik būrių rūpėščiai buvo kitoki, o mūsų dabar yra biskį kitoki.

Skaisti pavasario saulelė rytmetelyje suspindė į langą. O medžiūose paukšteliai taip gražiai gieda — kaip iš gaidų! Sakytumei, tikra dainų šventė! Veizu, kad kaimynas krapštosi apie savo automobilį. Ne tiek krapšto motorą, kiek savo pakaušį. Krapšto, krapšto, o paskni piktai ir nusispiama pro šoną į tolybes. Aiškiai, kad kas negero nutiko. Einu pažiūrėti, paguosti.

Susidėli, balandėli, kasgi nutiko? — Čiortas žino... Nebegailiu motoro užvesti. Neina... O toksai paukštis paruodegis medyje tik rėkia, tik rėkia atsispirdamas: — Vacys! Vacys! Vacys...! — Ir kas galėjo atsitikti? — sakau. — Gal jau kokia žvakė sutirpo iki pabaigos... — Brontas žino, bet neina. Prieš tai "ševukas" važiuojant krioškė, krioškė visai, o dabar visai stop! Nei, bekrioškia, nei bevažiuoja...

O tas paukštis, rabis ne rabis, iš medžio vis šaukia: — Vacys! Vacys! Vacys! — Bet žiemą juk dar važiuotai ir per speigus... — Taigi, žiemą dar traukė, o pavasarį, kai labiausiai mašinos reikia, čim ir sustojo amžinai... Kad būčiau žinojęs kad taip, nebūčiau žiemą tlek varges, per pusynus stumęs džionką. Būė patikęs kur patvoryje ir baigtas reikalas. — Pamesti juk ne dabar nėra vėliu.

— Taip reiks ir padaryti. Pasamdysiu dar dūdų orkest-

DELTO JIS ASILAS Per blaivybės paskaitą įsikarščiaęs, kalbėtojas šaukė: "Duokite man čia kibirą pilną vandens. Ir duokite man čia antrą pilną alaus. Dabar, atveskim mes asilą, ką jis pasirinke?" "Vandenį", šaukia publika. "Kodėl ne alų?" "Todėl, kad jis asilas", atrėžia iš publikos.

SKAITYK PATS IR PARAGINK KITUS SKAITYTI NAUJLENAS JOS VISAD RAŠO TEISYBE

SPRING SPECIALS Band Adjustment and Transmission — Oil Change — \$13.95 Complete — Brake Job — \$14.95. — On Any Car... plus parts. COMPLETE MOTOR REPAIRS We Service and Repair All Makes of Transmissions TOWN AUTOMATIC TRANSMISSION SPECIALIST 4524 West 63rd Street Phone 767-7280 Open 8 to 6 Daily. Closed Sunday.

Iš kur senovės Majai gavo Baltijos gintarą

Prieš porą metų Meksikos archeologas Alberto Luis Luyler, bekasinėdamas senovės majų miestą Paneke vietovėje aptiko tropikinėmis giriomis apaugusius piramidų ir šventyklų griuvėsius ir atrado į piramidės gelmę vedantį tunelį, o jo gale kambarį su vienos moters ir šešių vyrų griaučiais, gi už kitų užmūrytų durų rado paties valdovo ar kunigo karstą. Tai buvo milžiniškas šlifluotas ir įvairiausiais ornamentais iškaltas granito blokas, po kuriuo buvo palaidoti vyro palaikai. Kas mokslininkus labiausiai sudomino, tai buvo iš tikro gintarė gabaliukų padaryta kaukė, kuria buvo apvožtas palaidotojo vyro veidas.

Gintaro visame pasaulyje vienintelė vieta yra Baltijos pietryčio pakraštys, kur senovės aisčių genčių gyventa. Šiek tiek gintaro rasta šiaurinės Aljaskos pakraštyje, bet tik juodos spalvos. Kad senovės majai būtų prekiaavę su tolimos Arktikos dykumomis, sunku įsivaizduoti ir net prileisti, bet visiškai įmanoma prielaida, kad jie turėjo ar turėdavo svečių iš senovės Europos, nes, ne tik majai, bet ir daugumas kitų Centrinės Amerikos indėnų genčių apšiai turi legendų apie baltus barzdotos "die-

KELIAUK PER COSMOS Labiausiai patyrusį organizuoti pavienim ir grupinim kelionim I LIETUVĄ, SOVIETŲ SAJUNGA IR RYTŲ EUROPA. PER COSMOS aplankykite gimines visose Sovietų Sąjungos dalyse. Dėl platesnių informacijų rašykite arba skambinkite COSMOS TRAVEL BUREAU 45 W. 45 St., New York 36, N. Y. Tel. CI 5-7711

PASIMATYKIT SU STANLEY LITVINU APIE SAVO NAMO INSULIACIJOS PROBLEMAS Dabar yra laikas tinkamai įrengti savo namą vasarai ir žiemai. Mes turime išdirbtą reputaciją pilno pasirinkimo A-1 rūšies stako lentų ir namams medžiagų. CARR-MOODY LUMBER COMPANY 3039 SO. HALSTED STREET — Tel.: VICTORY 2-1272 STANLEY LITVINAS, Mgr. — LIETUVIAI SALESMONAI

DĖMESIO FIRMA Package Express & Travel Agency, Inc. Vyr. Įstaiga 1530 Bedford Ave., Brooklyn 16, N. Y. Tel. IN 7-5522 Pagal susitarimą su Sovietų Sąjungos Vnešpoiltorg prima užsakymus iš Amerikos gyventojų dovanom, aukštos kokybės sovietinėmis prekėmis, kurios bus įteiktos be jokių muitų ar kokių primokėjimų giminėms, gyvenantiems Sovietų Sąjungoje. Didelis prekių pasirinkimas; tarp jų — automobiliai, motociklai, dviračiai, televizijos aparatai, šaldytuvai, radio aparatai, siuvamos mašinos, foto aparatai, laikrodžiai, akordeonai ir t. t. Prekių pristatymas garantuojamas per 8 iki 40 dienų, atsižvelgiant į tai, koksai daiktas dovanom parenkamas. Reikalunkite telefonu ar raštu katalogus, kuriuos gausite nemokamai iš mūsų Vyr. Įstaigos. Package Express & Travel Agency, Inc. 3 — NAUJIENOS, CHICAGO 8, ILL. — SATURDAY, APRIL 27, 1963

SPRING SPECIALS Band Adjustment and Transmission — Oil Change — \$13.95 Complete — Brake Job — \$14.95. — On Any Car... plus parts. COMPLETE MOTOR REPAIRS We Service and Repair All Makes of Transmissions TOWN AUTOMATIC TRANSMISSION SPECIALIST 4524 West 63rd Street Phone 767-7280 Open 8 to 6 Daily. Closed Sunday.

DELTO JIS ASILAS Per blaivybės paskaitą įsikarščiaęs, kalbėtojas šaukė: "Duokite man čia kibirą pilną vandens. Ir duokite man čia antrą pilną alaus. Dabar, atveskim mes asilą, ką jis pasirinke?" "Vandenį", šaukia publika. "Kodėl ne alų?" "Todėl, kad jis asilas", atrėžia iš publikos.

SKAITYK PATS IR PARAGINK KITUS SKAITYTI NAUJLENAS JOS VISAD RAŠO TEISYBE

J. VLKS.

1863 m. sukilimas rusifikatoriaus šviesoj

Tarybinio mokytojo Nr. 28 įdėtas J. Žiugždos str. "1863-1864 m.m. sukilimo revoliucinės tradicijos".

Aišku, tas straipsnis skirtas mokytojams, kad jie tą sukilimą aiškintų tokioje šviesoje, kokioje J. Žiugždos rurodyta. Jis yra patikėtas prižiūrėti, kad Lietuvos istorijoje nebūtų nukrypimų nuo Maskvos linijos. Jam patikėta suredagavimas Lietuvos istorijos, kurios pirmas tomas jau prieš kelis metus pasirodė, o antras gal jau šiais metais spėję išėiti iš spaudos.

J. Žiugžda savo straipsnyje ne tiek kalba apie to sukilimo atsiradimo priežastis ir to sukilimo pagrindinius tikslus pvz., Lietuvos valstybės atstatymo klausimą atskirai nuo Lenkijos ir kita), kiek to sukilimo "internacionalizmą" ir rusų revoliucinės tautos įtaką tam sukilimui. Trumpai tariant, J. Žiugžda ir tą sukilimą surusifikavo.

Čia kai kurios vietos to straipsnio ištiesai pakartojamos, kad skaitytojas turėtų progos įsitikinti kuria kryptimi sukama pavergtos Lietuvos mokyklos dėstymas Lietuvos istorijos.

Str. įžangoje pasakya:

"Tarybiniai žmonės, kurdami komunistinę visuomenę, didžiai vertina liaudies masių praeities išsivadavimo kovų atminimą. Ypač reikšmingi tuo atžvilgiu įvykiai susiję su bendromis mūsų Tėvynės tautų ir kitų socializmą statančių šalių tautų praeities kovomis prieš išnaudotojus, įvykiai, kurie ir šiandien kelia mūsų pasigerėjimą ir pasididžiavimą, teikia kilnius pavyzdžius mūsų šalies darbo žmonių auklėjimui tautų draugystės, proletarinio internacionalizmo, gilaus patriotizmo dvasia. Didingų tokių įvykių vaizdą sudaro 1863—1864 metų sukilimas, kurio šimto metų sukaktį mes šiais metais minime.

1863—1864 m.m. sukilimas, prisidėjęs Lenkijoje, išplitęs Lietuvoje, Baltarusijoje ir dalyje Ukrainos žemės, visokiopai palaikomas ir remiamas rusų revoliucinių demokratinių jėgų, buvo nukreiptas prieš caro valdžią, prieš baudžiavinį išnaudojimą, už pavergtųjų tautų išsivadavimą. Savo dailiais šis sukilimas buvo glaudžiai susijęs su visoje Rusijoje 1859—1861 m.m. susiklojusia revoliucine situacija, su tais metais išaugusiu ir daugelyje vietų 1862 m. tebesivystančiu valstiečių antibaudžiavinio judėjimu, su 1861—1862 m.m. išplitusiu lenkų nacionalinio išsivadavimo judėjimu, su plačiu rusų revoliucinių demokratų N. Černiševsčio, A. Gerceno, N. Ogariovo ir ki-

tų veikimu, su revoliucinės organizacijos "Zemlia i volia", Peterburgo revoliucinių organizacijų veikimu".

Visi ten išvardyti rusai revoliucionieriai buvo nedalimos Rusijos šalininkai, tai savo raštais negalėjo paveikti nei Lietuvos nei Lenkijos to sukilimo rengėjų.

Pagaliau ir pats tas sukilimas buvo ne kas kita, kaip tik 1830-1831 m. nepavykusio sukilimo tęsia. Apie tai Lietuvos TSR istorijoje I tomo pusl. 403 J. Jurginio pasakya:

"Liaudies masių judėjimas vyko ir nacionaliniuose Rusijos imperijos pakraščiuose: Kaukaze, Lenkijoje ir Lietuvoje. Viso šio judėjimo socialinės šaknys buvo vienodos: baudžiavinis valstiečių išnaudojimas, feodalinės baudžiavinės santvarkos irimas ir kapitalistinių santykių formavimasis. Lenkijoje ir iš dalies Lietuvoje greta gaivališko liaudies judėjimo dar vystėsi lenkų nacionalinio išsivadavimo judėjimas, rėmėsis daugiausia bajorijos sluoksniais ir siekiąs atkurti Lenkijos valstybę. Nors šis judėjimas nesirėmė liaudies masėmis nei iš viso naujai besiformuojančiais progresyviais visuomenės santykiais, vis dėlto bajorų kovą prieš carizmą, jų siekimas atstatyti Lenkijos politinę nepriklausomybę ano meto sąlygomis turėjo didelę tarptautinę reikšmę Europos politiniame judėjime. Šventoji sąjunga, kurią sudarė Rusijos, Prūsijos ir Austrijos monarchai saugoję Žečpospolitos dalinimą, todėl Marksas sako: "Šūkis tegyvuoją Lenkija pats savaime reiškia mirtį šventajai sąjungai Rusijos, Prūsijos ir Austrijos kariniam despotizmui"

Toliau ten pat pasakya: "Sukilimus žemaitijos valstiečius slopinti iš Kauno buvo pasiūstas pulkininkas Bartolomejus su 1,200 kareivių ir patrankomis, Panevėžio ir Ukmergės apskrityse prieš sukilėlių būrius buvo nukreipti kai kurie kariniai daliniai iš Augustavo".

Tai tik įrodo, kad ir aname sukilime Lietuvos valstiečiai uoliai dalyvavo, o ne vien tik bajorija. 1863 m. sukilimo tikslai buvo tie patys, kaip ir 1831 m. Tik skirtumo būta tokio, kad tada jau sukilimo tikslai ir siekiami buvo labiau paryškinti, pagilinti, kad ir Lietuvos valstybės atstatymo klausimas atvirai iškilo ir 1863 m. sukilimas Lietuvoje pradėjo įgauti nepriklausomybės nuo Lenkijos savus valstybinius bruožus.

O bendrai J. Jurginio pasakymas prieštarauja J. Žiugždos str. turiniui. J. Jurginis

nebuvo linkęs tą sukilimą sutaptinti su Rusijos ano meto revoliucingumu. Tokių Rusijoje nuotaikų tada Rusijoje nebūta. Jei ir kas nors panašaus reikškesi, tai tiksliau buvo galima pavadinti sąmokslais prieš carą, bet ne prieš carizmą iš esmės.

J. Žiugžda teigia, kad 1863 m. Lenkijos ir Lietuvos sukilimui talkininkavo Ukrainos ir Baltarusijos liaudis.

Veikale Istorija Diplomati V. Zorino, V. Cemenovo, S. Skazkino ir V. Chostovo redaguotame jo I tome, išleista 1959 m. pus. 706 pasakya: "Bet baltarusių ir ukrainiečių ūkininkija piktinos lenkų dvarininkų pasikėsimu į jų žemes". Tai ir čia prieštarauja J. Žiugždos teiginiams. Be to, ten pasakya, kad caro rūmuose sukilus Lietuvai ir Lenkijai ėjo gyvi pasitarimai. Bijotasi, kad Anglija, Prancūzija nepradėtų remti sukilusius, paskelbdama net karą. Būkstaut, kad tas sukilimas negrasintų Rusijos imperijos žlugimui. Esą, jei jau nusileisti Lenkijai, tai neišvengiamai kultų ir Lietuvos kartu Baltarusijos ir Ukrainos klausimas.

Sukilimui vis labiau įsistiprinant, to meto Peterburgo aukštesniuose sluoksnuose būta didelio susirūpinimo ir reikalauta, kad svetimos valstybės nesikištų į tą reikalą. Anglijos ir Prancūzijos diplomatai, gyvenę Peterburge, su atsidėjimu sekė to sukilimo eigą, kaip rašoma tame veikale Istorija diplomati.

Tuo metų, Anglijos ir Prancūzijos vyriausybės pareikalavo iš Rusijos, kad ši tuoj paskelbtų suimtiems sukilėliams amnestiją, visai nepaisant to sukilimo galo, kad Lenkijai būtų suteikta vietos autonomija, kad būtų grąžintos teimės katalikų bažnyčios, kad lenkų kalba būtų pripažinta vietos valstybine kalba. Rusijos diplomatai, ypač tuo metu uoliai veikęs Gorėkov teiravosi kaip į tą reikalą žiūrėma Austrijos, Prūsų vyriausybių. Čia gautas atsakymas, kad jie laiką Lenkijos sukilimo Rusijos vidaus reikalui, bet ne Europos. Vokietijos kancleris, išgarsėjęs Vokietijos valstybės vienytojas Bismarkas, pajuto, kad iš to Lenkijos sukilimo galima daug kas laimėti, tai tuoj jis caro vyriausybei pasiūlė savo paslaugas. Ir 1863 m. vasario 8 d. (sausio 27 d.) Peterburge iš Berlyno buvo komandiruotas generolas von Alfensleben ir su Rusijos valstybės to meto užsienio reikalų ministru Gorškovu pasirašė konvenciją, kurioj tarp kito buvo pasakya, kad Lietuvos ir Lenkijos sukilėliai, jei jie atsidurtų Prūsijos žemėj bebėgdami nuo Rusijos kariuomenės, nesusilauks ten apsaugos ir rusų kariuomenei bus leista sukilėlius Prūsų žemėj persekioti.

Tokiais pažadais paskatinta, Rusijos valdžia davė įsakymą generalgubernatoriui Muravjovui imtis griežtų žygių

prieš sukilėlius. Šis generolas Rusijos valdžios neapvyklė, — sukilimas buvo numalšintas. Generalgubernatorius buvo valdžios pagerbtas, paukštin-tas ir rusų poeto Nekrasovo apdainuotas kaip Rusijos išgelbėtojas.

Taigi 1863 m. kaip ir 1940 m. Vokietijai padedant, jai talkininkaujant Lietuva ir Lenkija pakartotinai buvo tarp tų dviejų valstybių pasidalinta. Ir tada, kaip ir dabar, Anglija, Prancūzija ir dabar JAV yra priešingos tokiems Rusijos žygiams — Lietuvos okupacijai.

J. Žiugžda savo straipsnyje pastebi:

"Apskritai, 1863—1864 m. m. sukilimo eigoje plačiai išryškėjo internacionaliniai ryšiai, giliai išsivystė įvairių tautų kovotojų už laisvę solidarumas ir aktyvus siekimas vieni kitiems reikiamai padėti. Ypač sukilime išryškėjo broliškiųjų tautų, kovo-

(Nukelta į 5-tą psl.)

NURSERY STOCK SALE

Each plant will be labeled, fresh and packed to arrive in top condition. Planting instructions included in each order. Transported by the Tennessee Department of Agriculture.

FLOWERING SHRUBS AS LOW AS 9c

Table listing flowering shrubs with prices. Includes: Allthese: White, Red or Purple, 1 to 2 ft. .10; Weigela: Red, Pink, 1 to 2 ft. .15; Weigela Variegated, 1 to 2 ft. .15; Red Flowering Quince, 1 to 2 ft. .20; Tamarix Pink Flowers, 1 to 2 ft. .20; Spiraea Van Houttei, 1 to 2 ft. .15; Sweet Shrub, 1 to 2 ft. .15; Spiraea: Pink, 1 to 2 ft. .15; Spiraea Double White, 1 to 2 ft. .15; Pee Gee Hydrangea, 1/2 to 1 ft. .15; Crepe Myrtle: Red or Pink, 1 to 2 ft. .25; Bush Honeysuckle: Red or Pink, 1 to 2 ft. .25; Hybrid French Lilac: Red or White, 1 to 2 ft. .25; Mockorange: White Flowers, 1 to 2 ft. .15; Golden Belle: Yellow, 1 to 2 ft. .15; Persian Lilac: Orchid Colors, 1 to 2 ft. .20; Red Cedar Dogwood: Red Bark, 1 to 2 ft. .25; Hibiscus, Mixed Colors, .15; Double Pink Flowering Almond, 1 to 2 ft. .25; Red Snowberry, 1 to 2 ft. .15; Virex: Purple, 1 to 2 ft. .15

FLOWERING TREES

Table listing flowering trees with prices. Includes: Purple Leaf Plum, 2 to 3 ft. .45; White Dogwood, 2 to 3 ft. .25; Pink Dogwood, 1 to 2 ft. .25; American Red Bud, 2 to 3 ft. .25; Flowering Peach: Red Peppermint or White, 2 to 3 ft. .25; Golden Rain Tree, 1 to 2 ft. .25; Flowering Crab: Red or Pink, 2 to 3 ft. .25; Smoke Tree, 1 to 2 ft. .25; Catalpa Fish Ball Tree, 1 to 2 ft. .15; Double Pink Flowering Cherry, 2 1/2 to 3 ft. .25; European Bird Cherry, 1 to 2 ft. .25

HEDGE PLANTS AND VINES

Table listing hedge plants and vines with prices. Includes: Multiflora Rose, 1 to 2 ft. .05; Concord Grape Vine, 1 year .25; Climax Vine: Collected .25; Wisteria, Purple Vine .25; Red Scarlet Honeysuckle .25

SHADE TREES

Table listing shade trees with prices. Includes: Silver Maple, 2 to 3 ft. .25; Weeping Willow, 2 to 4 ft. .25; Chinese Elm, 2 to 4 ft. .25; Lombardy Poplar, 5 to 6 ft. .25; Ginkgo Tree, 1 to 2 ft. .25; Pin Oak and Red Oak, 2 to 3 ft. .25; Sugar Maple: Collected, 2 to 4 ft. .25; White Birch: Collected, 2 to 3 ft. .25; Red Maple: Collected, 2 to 4 ft. .25

FRUIT TREES AND NUT TREES

Table listing fruit trees and nut trees with prices. Includes: Peach: Elberta, J. H. Hale, Belle of Ga., 2 to 3 ft. .25; Apple: Red and Yellow Del. Winesap, 2 to 3 ft. .25; Pear: Kieffer and Bartlett, 2 to 3 ft. .25; Apricot, 2 to 3 ft. .25; Pecan Seedling, 1 to 2 ft. .25; Chinese Chestnut, 5 to 6 ft. .25; Hazelnut, 1 to 2 ft. .25

EVERGREENS

Table listing evergreens with prices. Includes: American Holly: Collected, 1/2 to 1 ft. .20; Hemlock: Collected, 1 to 2 ft. .25; Pfitzer Juniper, 1/2 to 1 ft. .25; Bradford Holly, 1/2 to 1 ft. .25; Rotundifolia Holly, 1/2 to 1 ft. .25; Christmas Fern: Collected .25; Rhododendron: Collected, 1/2 to 1 ft. .25; Boxwood, 1/2 to 1 ft. .25; Nandina: Firey Red Ones, 1 to 2 ft. .25

Sorry — NO SHIPMENTS TO CALIF., WASH. AND NEVADA. Satisfaction Guaranteed. Order as many as you wish. Bonus plants on all orders over \$4.00, you get (4) extra flowering shrubs FREE (our choice) and we pay postage. Orders under \$4.00 and 40c for postage and packing. Tell us when you want shipment.

GEORGE'S NURSERY ROUTE 2, BOX 183 McMINNVILLE 90, TENNESSEE

4 — NAUJIENOS, CHICAGO 8, ILL. — SATURDAY, APRIL 27, 1963

1863 M. SUKILIMAS...

(Atkelta iš 4-to psl.)

jusį prieš carizmą ir baudžiavinį engimą, internacionalinis solidarumas. Lietuviai, lenkai, baltarusiai, ukrainiečiai, stoję į žūtbūtinę išsivadavimo kovą, visą laiką, tiek sukilimo išvakarėse, tiek sukilimo eigoje, turėjo rusų tautos revoliucinių jėgų, rusų revoliucinių demokratų paramą ir visokeriopą pagalbą".

O faktiškai tie "internacionaliniai" ryšiai tai buvo tarp kaizerinės Vokietijos ir Carinės Rusijos, kaip ir 1940 m. tarp nacinės rudosios Vokietijos atstovų voh Ribbentropo ir komunistinės Rusijos Molotovo, kartu ir tų valstybių vadų — Hitlerio ir Stalino.

J. Žiugžda sąmoningai nutyli, kas tada dėjosi užnugarį to sukilimo, tai yra kaip kitos valstybės atsiliepė į tą sukilimą.

J. Žiugžda pastebi ir džiaugiasi:

"Nepaisant didvyriškos, kupinos pasiukojimo sukilėlių kovos visoje Lietuvoje, Lenkijoje, kraugeriški carizmo smūgiai sužlugdė sukilimą. Jau 1863 metų pabaigoje — 1864 metų pradžioje sukilimas Lietuvoje ir Baltarusijoje buvo baigiamas slopinti. 1864 m. vasarą cariniai budeliai sugavo ir kraugeriškai sunaikino paskutinę Lenkijos sukilėlių vyriausybę su R. Traugutu priešakyje.

Sukilimas pralaimėjo, revoliucinėms jėgoms nepavyko jo išvystyti į visaliaudinią karą prieš despotiją ir baudžiavinį engimą. Už tai, kad to nepavyko padaryti, milžiniška kaltė ir atsakomybė tenka reakcinėms dvarininkinėms jėgoms Lenkijoje, Lietuvoje, Baltarusijoje, Ukrainoje. Tos jėgos, ypač dvarininkai bei reakciniai katalikų dvasininkai su savo vadovybe, daug prisidėjo prie to, kad sukilimo organizacija ir jo veiksmi buvo nuolat griaujami iš vidaus, kad buvo visokiais būdais skaldomos sukilimo jėgos, reakcineriai dažnai tiesiog išdavinėjo caro valdžiai sukilėlius ir jų palaikytojus.

Nepaisant pralaimėjimo, 1863—1864 m.m. sukilimas įrašė visą eilę garbingų puslapių ir turėjo didelę reikšmę lietuvių tautos ir kitų tautų istorijoje. Sukilimas sudarė sąlygas paspartinti feodalinių-baudžiavinių liekanų likvidavimą. Dvarininkiška caro valdžia, norėdama sulaikyti valstiečius nuo sukilimo, buvo priversta padaryti kai kurias nuolaidas valstiečių naudai. Valstiečių sukilimo išplėdosis iš caro valdžios nuolaidos, nors ir nepaliedamos dvarininkinės žemėvaldos esmės, tam tikra dalimi silpnino feodales lie-

kanas, prisidėjo prie valstiečių žemės nuosavybės stiprinimo, prie kapitalistinių santykių vystymosi žemės ūkyje".

Be to jis ir čia nutyli apie tai, ką rašė 1955 m. išleistoje Lietuvių poezija XIX šimtm. knygoje B. Pranskus, toks pat komunistas kaip ir jis pats:

"Lietuvių XIX šimtmečio poezijoje užėinaime trūkusių 10 su viršum metų tarpą, kuris sudaro tartum spragą ar prarają jos vystymesi. Tai pirmasis „lietuviškos spaudos „uždraudimo dešimtmetis, buvęs reakcijos „sautėjimo „išdava po 1863 m. sukilimo. Iš to dešimtmečio ar gal net dviliktmečio (maždaug nuo 1865 iki 1877 met.) poezijos srityje ne lik beveik nieko nebuvo išspausdinta, bet net ir rankraščiuose nedaug kas tėra išlikę". (Visur čia rašančio pabraukta).

Tai štai kokiais "garbingais puslapiais" džiaugiasi rusifikatorius J. Žiugžda!

Toliau J. Žiugžda rašo ne apie to sukilimo padarinius, bet apie tautų draugystę, kuri menamai atsiradusi to sukilimo padariniuose:

"Kovinis broliškiųjų tautų solidarumas, veiksmingai pasireiškęs 1863—1864 m.m. sukilimo išvakarėse ir jo eigoje, nauja kokybė ir nauju klasiniu turiniu išaugo XIX a. pabaigoje — XX a. pradžioje. Nuo XIX a. paskutinių dešimtmečių tautų draugystės idėjų teorinis ir praktinis vystymas yra glaudžiai susijęs su darbininkų klasės išaugimu, su revoliucinio marksizmo pergale darbininkų judėjime, su didžiojo Lenino mokymu, su marksistiniu-lenininu nacionalinio klausimo sprendimu, su proletarinio internacionalizmo ir klasinio solidarumo stiprėjimu įvairių tautų darbininkų tarpe.

Šis naujas tautų draugystės vystymosi etapas, proletarinio internacionalizmo stiprėjimas, ėmęs konkrečiais faktais reikštis jau XIX a. pabaigoje, XX a. pradžioje gavo veiksmingą išraišką lenininėje "Iskroje". "Iskros" skiltyje buvo plačiai nušviečiamas darbininkų judėjimas ne tik Rusijoje ir kitose nacionalinėse Rusijos valstybės teritorijose, tame tarpe Lietuvoje, Lenkijoje ir kt., bet taip pat ir tarptautinis darbininkų judėjimas. "Iskra" jau pirmąjame numeryje, 1900 m. gruodžio mėn., paskelbė atsišaukimą "Į visus Rusijos darbininkus ir darbininkes", kuriuo griežtai pasmerkė caro valdžios organų Varšuvoje patvarkymą spresti lenkų darbininkų bylas karo lauko teismu. Atsišaukimas kvietė Rusijos darbininkus protestuoti prieš carinių statyinių Lenkijoje savavaliavimus, pabrėždamas, kad "draugu

lenkų reikalas yra bendras mūsų reikalas". Lenininė "Iskra" numeris po numerio kėlė aikštėn sunkios darbininkų padėties faktus, ryškiai parodė klasių kovos

pasireiškimus visoje Rusijos teritorijoje, tame tarpe plačiai buvo nušviečiama darbo žmonių padėtis ir jų kova Lietuvoje, Lenkijoje, (Tęsinys 6-me pusl.)

1963. VII. 7 d. ANTROJI JAV IR KANADOS LIETUVIŲ TAUTINIŲ ŠOKIU ŠVENTĖ ČIKAGOJE (International Amphitheatre, S. Halsted & 42nd Street) Bilietai gaunami: Cicero delikatesų krautuve, 1425 So. 49th Ave. J. Karvelis, 3322 So. Halsted St. Marginalis, 2511 W. 69th St. Royal Blue maisto krautuve, 4359 So. Campbell Ave. Visos JAV ir Kanados L.B. apyl. Paštu V. Grėbliūnas, 6941 So. Washenaw Ave., Chicago 29, Ill. Bilietų kainos: 2, 3, 4, 5, 6 dol.

NAUMĖ LIŪNAITĖ MIELI LIETUVIAI! Mes, trys Lietuvos dukros — aš, Naumė ir mano draugės Augė ir Skardė — senai ir ilgai gyvenę, bet nepasėję, buvę išvietintos, ilgai ir plačiai klajoję, pastangomis Nado Rastonio, pasiekėme lietuviškąją Čikagą ir viešime "Naujiuose". Mes norime atvykti į Jūsų namučius ir papasakoti jums savo žiurpulingus pergyvenimus senovės tremtyje. Iš mūsų sužinosite apie tais laikais esantį Bangpūčio dvarą Baltijos dugne, malonią Ravinę, gerojus Ardenus, mūsų gimtinę — Zvirynę, tų laikų Lietuvą ir didingas "Trijų Rėžių šventės" apeigas. Mūsų kelionė į Jūsų namučius, buvusi \$5.00, dabar tik \$3.00. Pristūpami ar sumokėdami "Naujienuoms", 1739 So. Halsted St., Chicago 8, Ill., leisite mums atvykti ir viešėti pas jus. Iki mielo pasimatymo, NAUMĖ LIŪNAITĖ 5 — NAUJIENOS, CHICAGO 8, ILL. — SATURDAY, APRIL 27, 1963